

SZÉCSISZIGET

TELEPÜLÉSKÉPI

ARCULATI

KÉZIKÖNYV

2017





TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	3
2. Szécsisziget bemutatása	5
3. Örökségünk -építészeti és táji értékek	15
4. Eltérő karakterű településrészek	39
5. Szécsisziget épületei és részletei napjaonkban	41
6. Információs felületek	45
7. Ajánlások	47
8. Zárszó	57
Felhasznált irodalom, impresszum	58



BEVEZETÉS 1

*Megfogni a megfoghatatlant,
Nyakon csípni az időt?*

Lehet...

*Állj szembe a felkelő Nappal,
És nézd a felszálló ködöt!*



Érdekes dokumentumot tart a kezében az olvasó.

Egy pillanatképet.

Képek sorából kibontakozott képet,
amely a készítő és közreműködők szemén át mutatja be
egy hosszú történetű település
életének és terének jelen pillanatát.

A pontot, ahová az idők során eljutott.

A pontot, ahonnan tovább indul.

Ez a pont mindjárt újra más lesz.

A változás állandósága alakítja ki majd a mind újabb képeket.

Ha körülnézünk a tájban, a faluban,

láthatjuk benne évszázadok nyomát;

gazdag képzeletünk elének tárhatja a következő éveket.

Ha megállunk és befogadjuk mindezt,

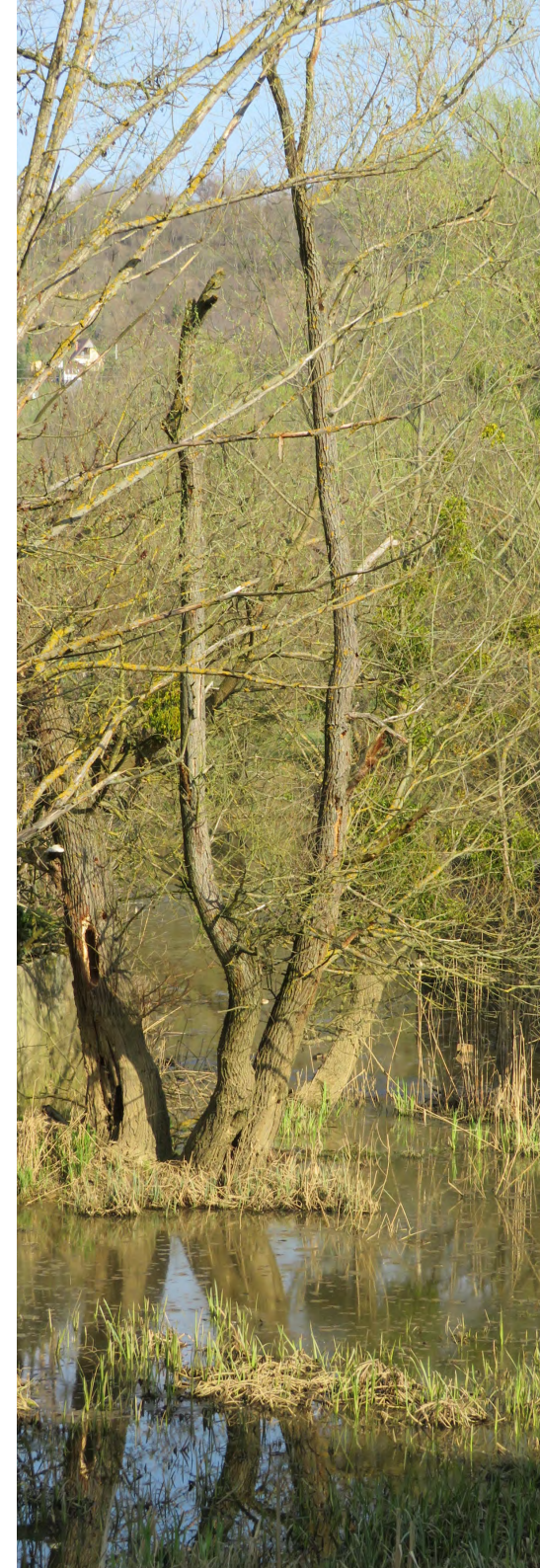
belehelyezzük magunkat és leállítjuk az időt,

meglátjuk benne a jelen pillanatot.

Kép mindig annyi lesz, amennyi szemlélő és amennyi pillanat.

Nézzük így!

Ez a most.





Településeinek térszerkezete, a tájhasználat jellemző módja több száz éve kialakult, azóta folytonosnak mondható.

Az útmenti falvak a lakóépületekkel, gazdasági épületekkel csak egy részt tesznek ki az épített egységből. A környező dombokra fűzőtt szőlőhegyek prэшáz-sorai szervesen kapcsolódnak a településekhez.

A természetföldrajzi adottságok is kapcsolódnak a ketősségből adódó változatos kép alakításához. A Kerka és a beléje szaladó számos kisebb patak széles síkon, kanyarogva alakított ki jellegzetes természetes vízes környezetet, rétekkel, legelőkkel, ingoványokkal, ártéri erdőfoltokkal, ennek megfelelően egyedi és fajtagazdag növény és állatvilág számára biztosítva élőhelyet.

Ugyanakkor a folyóvölgyet kísérő változatosan szabdaltdomborzatú világ éles kontrasztot ad az előbbieknél. A sík vidékből kiemelkedő zalai dombok hatalmas erdőséget rejtnek, vagy az erdők rejtik a dombokat, mindenesetre a szőlőhegyeket elhagyva végtelennek tűnő bükkösök jellemzik a tájat.

A falvak fekvése úgy alakult ki, hogy megfelelően kihasználhassa a mindezen adottságokat. Az észak-déli irányú völgy két partján szaladó utakra és az átkötések mentén a Nyugat-Dunántúlon megszokott sűrűséggel néhány kilométerenként kistelepülések alakultak ki, jellemzően utcás, többnyire egyutcás útifalvak. Évszázadokon át állt fenn ez a térszerkezet, a ma tapasztalt kép az elmúlt évszázad eredménye. Több település esetében korábbi kisebb településeket vontak össze, és egy-egy demográfiai hullám következtében bővült az utcák és házak száma.

A települések utcahálózatára vonatkozó legkorábbi morfológiai adatok a Habsburg Birodalom I. katonai felméréseinek adataira épülnek. A település belterületének zöld felület és beépített terület arányában 250 éves távlatban sincs túl nagy eltérés. Ezen falutípus kialakulásának kora a 12-13. századra tehető, mely egybeesik a településekről szóló első oklevelek kiállításának dátumaival. A szalagtelkes útifalu az egyik legjellemzőbb települési forma Közép- és Kelet-Európa országaiban.

A telkek hosszanti oldalaikkal érintkeznek egymással és alkotnak sorozatot. A teleknek az utca felőli oldalán vannak a lakóházak, ezt követi a gazdasági udvar, majd az istálló, hátul pedig a pajta/csűr zárta le a telket. Ez lényegében ma is hasonlóként van, legfeljebb a telkeken fekvő épületek funkciójában történhetett változás (gazdasági udvar, pajta/csűr). Ez attól függ, hogy a telektulajdonosok folytatnak-e valamilyen háztáji foglalkozást. A térségben a klasszikus szalagtelkes forma nem pontosan alakult ki. Sok a szélesebb udvar a kanyargósabb részen, és eltérés tapasztalható az utak domb felőli és völgy felőli oldala között is az építésmódban.





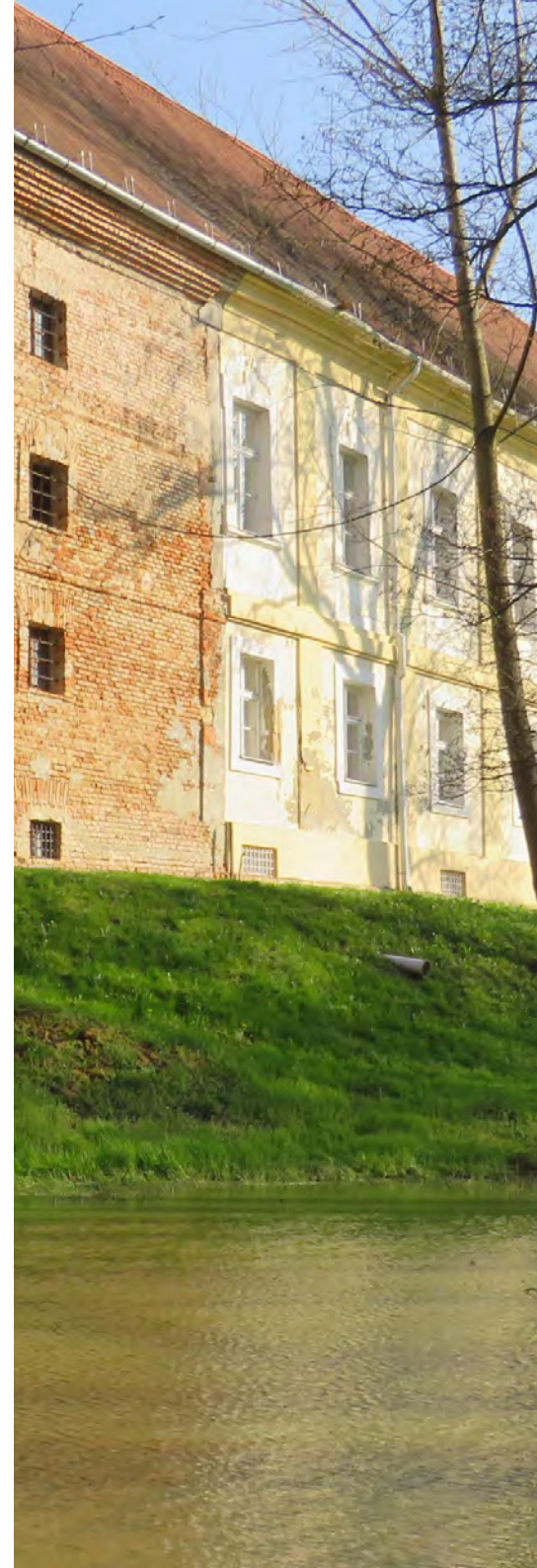
A térség történelmét mindig meghatározta a határmentiség érzése. A mai államhatárok nem messze innen rajzolják a térképre a magyar-szlovén-horvát hármas határt a Mura közepén, de a magyar és délszláv lakosság egymásmellettsége ezeréves örökség. A török hódoltság idején a különböző fennhatóságok vagy egymást váltották, vagy párhuzamosan álltak fenn, alaposan megnehezítve a környéken élők mindennapjait. Ugyanakkor az ezt követő évszázadok sem mindig engedték kibontakozni az előnyös oldalait a kulturális sokszínűségnek.

A Kerka alsó folyásvidékét a történelmi, földrajzilag kiemelt és ismerté vált nagytájak érintik, de szerves részét nem képezi egyiknek sem, határterületi jellegét ez is csak tovább erősíti. Nem messze innen északnyugata Szlovéniában indul a Vendvidék kistáj, melynek kis része van csak a mai Magyarország területén, kicsit közelebb északra a Hetés, északkeletre, keletre a Göcsej ismert vidékei, délkeletre Nagykanizsa vonzáskörzete a dél-zalai dombokkal, délre, délnyugatra a Mura völgye.

A területet a fontosabb kereskedelmi útvonalak elkerülték, gazdaságilag ebből nem profitálhatott, így jobb híján főleg az önellátó gazdálkodás jellemezte, amely azonban -köszönhetően a kedvező földrajzi fekvésnek- számos kistelepülés lakosságát fenn tudta tartani.

A legkülönlegesebb határt azonban az időjárás alakítja, vonalát pontosan megrajzolni sem lehet. Itt valahol találkozik egymással a mediterrán és a kontinentális éghajlat. A különleges klímaadottságok egy mérsékelt, kiegyenlített időjárást biztosítanak szélsőséges hőmérsékletek nélkül, azonban kiemelkedően magas éves csapadékmennyiséggel. Mindez azt eredményezi, hogy megél és terem akár a füge, vagy a kivi is -ahogyan azt az utóbbi évek törekvései mutatják- de az önkormányzatoknak napi kihívást jelent a csapadékvizek, felszíni vízfolyások rendben tartása.

A földrajz geomorfológiai ága alakította ki a környék legbájosabb formáját. Egyedülálló alakzat bontakozik ki a tájban, amely az utcán haladva nem látható. A térképen szemlélve, vagy a levegőből nézve a felszíni vizek széles, lapos völgyeiből kiemelkedő dombság elhelyezkedése szabályos szívformát rajzol, melynek közepén az államhatár húzódik, déli csúcsán Szécsisziget áll, keletről a Kerka-menti falvak határolják, nyugatról Lendva térsége, északi íveinél Lenti és Rétság fekszik. A szív formájú dombsor peremén szőlőhegyek húzódnak, míg belsejét jórészt erdő borítja. Bármely oldalán kapaszkodjunk fel a peremére a doboknak, az elénk táruló kilátás is a szívünkben marad.





Kevés olyan térség van az országban, ahol a huszadik század ilyen mértékű változásokat generált. Mindennek oka az olajipar megjelenése a század első felében. A föld alatt megtalált fekete arany és a Magyar Olajipari Részvénytársaság megjelenése teljes mértékben felborította a gazdaságot. Soha nem tapasztalt munkaerőigény jelentkezett, a lakosság életmódja és körülményeik megváltoztak. A termelés érdekében és annak következményeképpen nagy infrastruktúrális beruházások kezdődtek, amelyeket jóléti beruházások is követtek. Zala megye déli része virágzott.

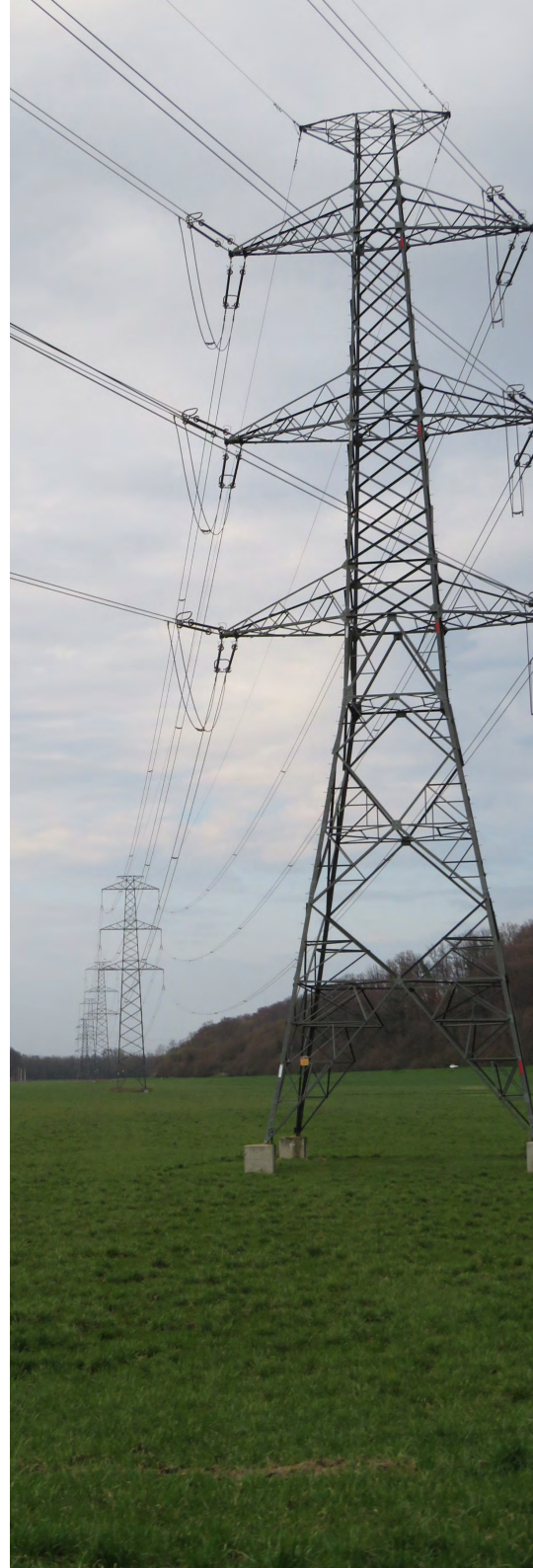
Amilyen hirtelen jött a pozitív változás, néhány évtized elteltével az olajbányászat felhagyásával tragikus véget ért. Az átalakult társadalmi rendbe belenőtt generáció életének már nem volt része a hagyományos gazdálkodási módok fenntartása. A munkahelyek megszűnése lassú elvándorláshoz vezetett, amely a mai napig tart, így egy zsugorodó, elöregedő térség napi problémáival néznek szembe a települések, miközben az olajipar maradványainak felszámolása is megoldandó feladat, miközben néhányan még a felélesztésében reménykednek.

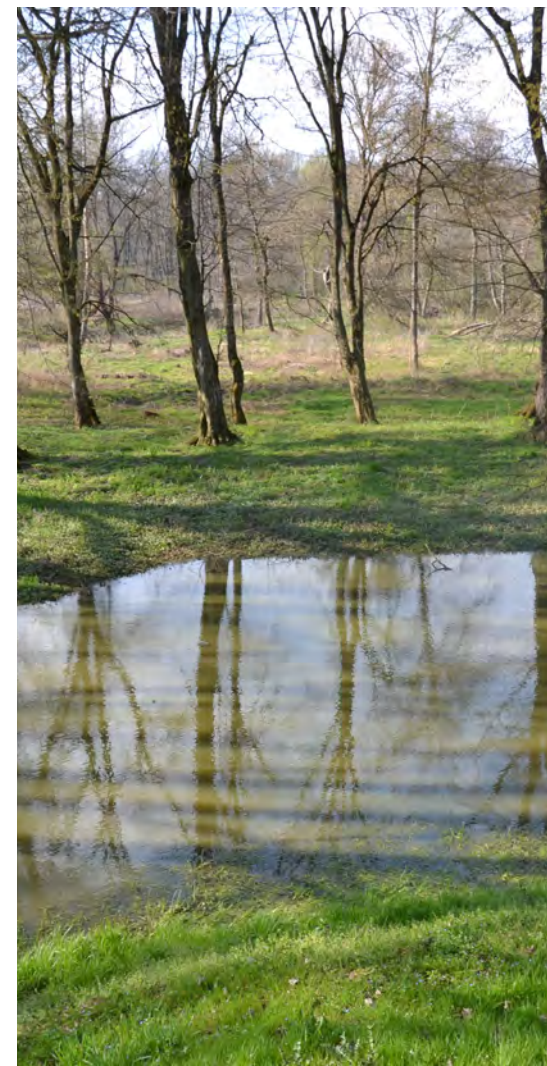
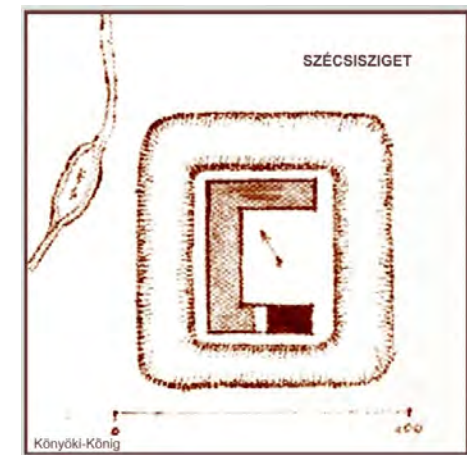
Az ötvenes években katonai védvonal fejlesztését kezdték meg a déli határainkon, ami aztán félbemaradt, de térségünkben számos betonbunker és géppuskaállás őrzi az időszak emlékeit szerte a tájban.

Az Alsó Kerka-völgy lakossága jórészt a környék kisvárosaiban talál munkát magának, de előfordul a nagyobb távolságú ingázás a megye nagyvárosaiba is. A legjellemzőbb az ipari tevékenység. Potenciális munkalehetőségek vannak a szomszéd országokban is, de ennek még kimutatható társadalmi szerepe nincsen. Az önellátó gazdálkodás mellett a szőlő- és borkultúra ápolásával is sokan felhagytak, a fiatal generáció életének mindez már nem mindennapos része. A folyóvölgy mezőgazdasági területei és az erdőgazdaság a gépesítésnek köszönhetően jóval alacsonyabb élőlétszámmal fenntarthatók, amely szintén nem kedvez a helyben maradásnak. Fontos kereskedelmi útvonalak továbbra sem éreztetik hatásukat, és bár közvetlen gyorsforgalmi úti kapcsolat van Szlovéniába, az így átmenő forgalom nem erősíti közvetlenül a térséget, csupán járulékos hatásai vannak.

A dél-zalai térség fejlesztését segíteni hivatott Murafölde program próbálja újradefiniálni a környéket. Erőteljes új elemként jelenhet meg a turizmus, és valljuk be bőven van felfedezni való szépség az ország e eldugott szegletében. A táji-, természeti környezet változatossága, a sajátos éghajlat nagy segítség lehet, hogy megtaláljuk a vonzó pontokat, és hozzájárulhassunk a népesség-csökkenés megállításához.

Valójában csak egy megerősödött helyi gazdaságtól, és egy kiszámítható jövőképpel rendelkező lakosságtól várható el az épített környezet fejlesztése, amely jelenlegi állapotát tekintve a fent leírtakat tükrözi.





Szécsisziget sajátos helyet foglal el az alsó Kerka-völgy települései között. Méretét tekintve sosem haladta meg a mai léptéket, mégis, mint a szűk térség katonai és igazgatási központja évszázadokon át kiemelkedő szerepe volt. Erődítményét a 13. század óta említik. A török időkben hanyattatott sorsú végvári szerepet tölt be a határvidéken. Az Árpád-korban Szigeti, majd a Szécsi család birtokait gróf Kéry Ferenc értékesíti a Szapáry családnak, végül házasság útján az Andrássyakhoz, akik így együtt aztán a ma ismert kép kialakításában nagy szerepet játszottak.

A település épp ezért több szempontból ki is lóg a települések sorából. Településszerkezetét tekintve kettősség jellemzi, elhelyezkedése pedig szintén eltér.

A térségben jellemző útifalvas jelleg, az észak-déli útvonalak mentén szerveződött kistelepülések hálózatában a Kerka bal vagy jobb partján illetve a völgyben hasonló jellemzőket mutat. A települések és azon belül a telkek méretét, az épületek elhelyezkedését, gazdasági épületeik méretét a települések ellátóképessége, a helyi gazdaság jellege és ereje alakította ki. A jellemzően kétlaki, falusi és szőlőhegyi társadalmi berendezkedés, a mező és erdőgazdálkodás együttes jelenléte közös jellemzője a kistájnak. Eltérések mutatkoznak ugyan a dombok alá települt falvak és a Kerka közvetlen közelében a völgy lapos területeire épült települések térbeli szerkezete és épülettípusai közt, Szécsisziget esetében azonban ennél többről van szó.

Helyzetét tekintve az eredetileg a dombok lábához épült falu már a 13. században arrébb húzódott, közvetlenül a folyó mellé, annak két oldalára, és várárok, malomárkok közé-mellé telepedett. A medrek és hidak térszervező jelentősége itt jóval nagyobb, mint a Kerkának csak a jobb vagy csak bal partján, és a vízparttól távolabb eső települések esetében. Az utcák hossza ezáltal véges, nem véletlen, hogy a huszadik században a település teljesen szervesen a településmagtól távol a szőlő-hegy lábánál kialakított régi-új helyén egy utcával bővült.

Az egykori erődítmény, majd későbbi uradalmi kiskas-tély vonzáskörzete több környékbeli településre is kihatott, a várnép ellátása a térség jobbágyainak feladata volt. Szécsi-szigeten bár nyilvánvalóan volt önálló gazdasága is, az épületek főfunkciója a várnép, a katonaság, és az őket közvetlenül szolgáló cselédség elhelyezésének biztosítása volt. Telkei ennélfogva aprók, házainak száma csekély volt a történelem folyamán. Térszerkezete a mesterséges szigeten álló „castellum” és a mellé felsorakozott, de még a szigeten álló épületek hal-mazából, és ettől délre a kevésbbé védett templomra, malomra szerveződött külső házcsoporthból állt, amelyek ráadásul a végvári kitettség miatt rendszeresen megsemmisültek. A település mai képe az elmúlt két évszázadban alakult ki.



ÖRÖKSÉGÜNK ÉPÍTÉSZETI ÉS TÁJI ÉRTÉKEK 3

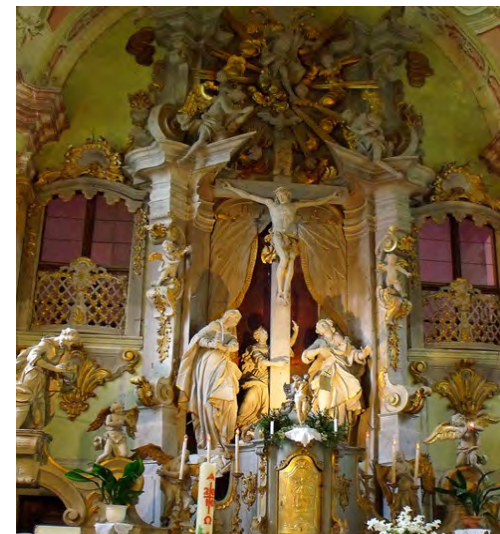
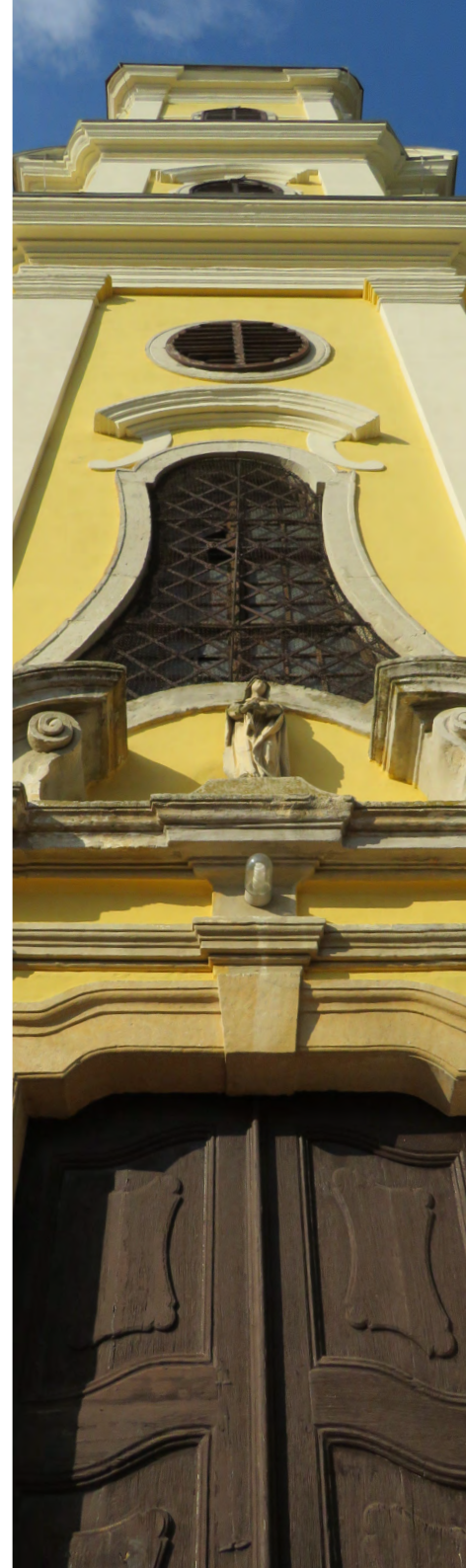
Szécsiszigeten – szemben a környező településekkel ahol az épített örökség a népi építészet és kiváltképp a szőlő-hegyi pince, prësház építés elemeiben gazdagodik ki – négy országos védettségű műemlék is található egymás tözsomszéd-ságában. A Szent Kereszt római katolikus plébániatemplom és a hozzá tartozó földszintes barokk plébánia egyházi emlékek. A Szapáry-Andrássy kastély az egykori vár alapjain fontos történelmi emlék. A szécsiszigeti vizimalom pedig egyike a kevés túlélőnek a Kerka és a Cserta mentén egykoron állt 28 malom közül, ami a térség gazdaságának fontos jellemzője volt évszázadokon át. Bár a település lakóházai mind újabbak néhány gazdasági épület még jellegzetesen barokk tömegű, így együtt sejtetni engednek egy képet a település fénykorából a 18. százdból.

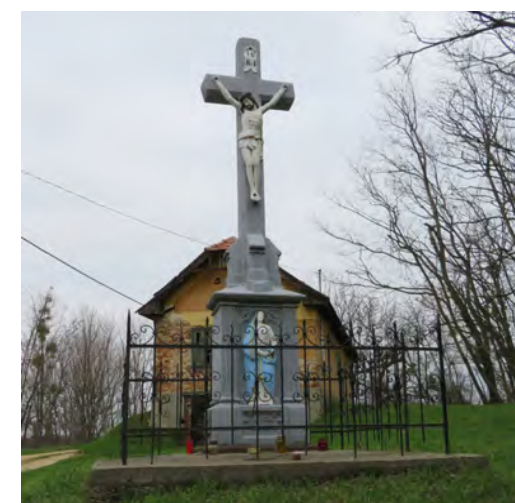
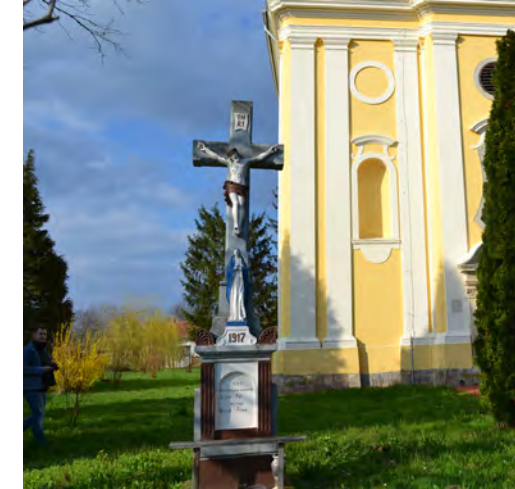
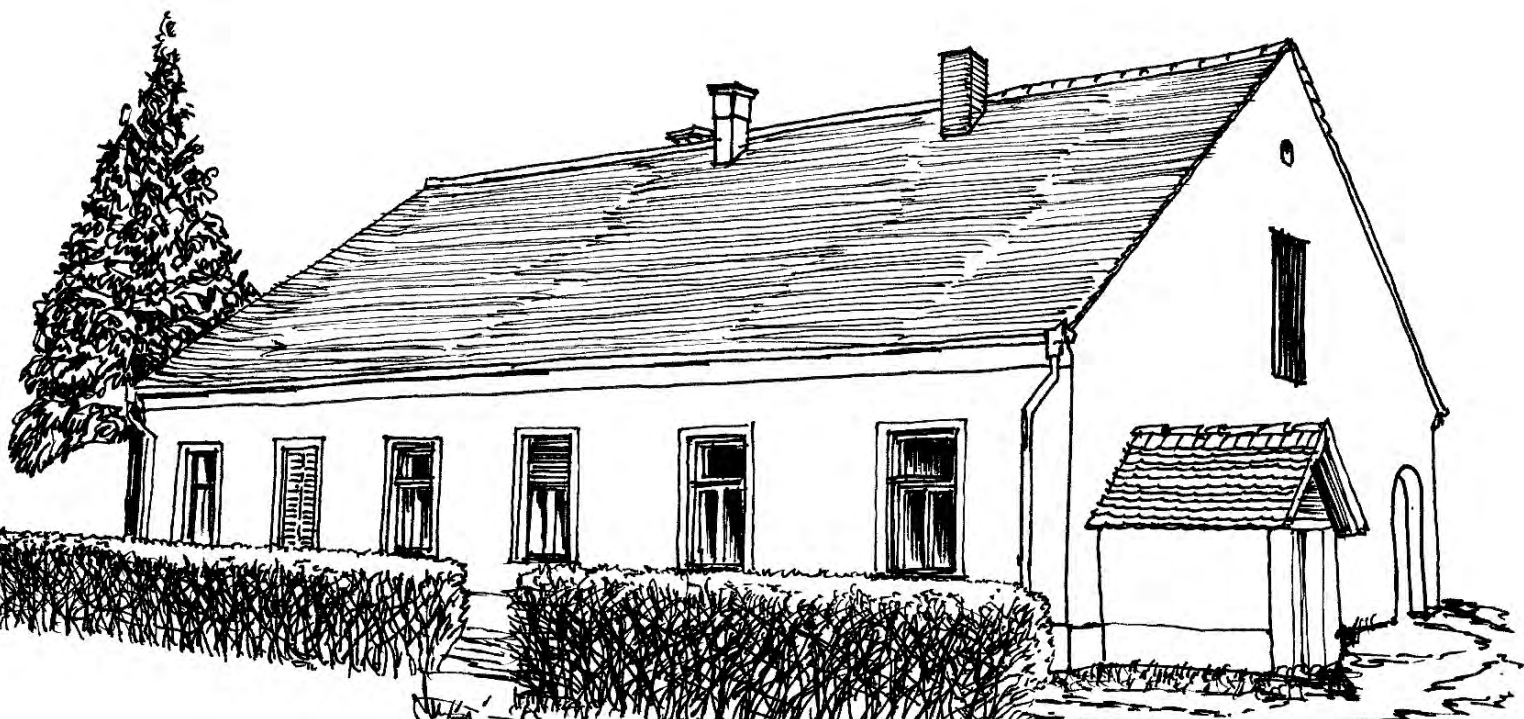
Az 1750-60 között épült gazdag díszítésű barokk templomot Szapáry (II.) Péter építtette, aki fogsága alatt megfogadta, szabadulását követően templomot építtet. Az épület déli homlokzati bejárata felett a Szapáry család címerét láthatjuk. A templom freskóit Johannes Pöckel festette 1760-ban főoltárát ugyanebben az időben Philipp Jakob Straub készítette. A templom orgonája igazi különlegesség, 1763-ból származik, Anton Römer grazi mester tervezése. Ebből a típusból ez az egyetlen még ma is működőképes orgona hazánkban. A templom egyedülálló érdekessége a purgatóriumot ábrázoló szoborcsoport az oltár mögött. A szentély feletti oratóriumban egyházi és helytörténeti kiállítást tekinthetünk meg. Az épület csehsüveg boltozatos hajóból, keresztboltozatos sekrestyéből, teknőboltozatos oratóriumból áll, a hajó bejárati oldalán karzat.

Szintén a 18. században épült a Szent Kereszt-templommal szemben, az utca túloldalán áll a műemléki védelem alatt álló római katolikus plébániaház. A szabadon álló, téglalap alaprajzú, földszintes, nyeregtetős épület. Melyhez a térségben jellemző módon utcai sarkához, nyeregtetős pincelejárat csatlakozik. A déli homlokzatának nyugati oldalán utólag beüvegezett, kosáríves árkádok. Kéttraktusos elrendezésű, L-alakú folyosóval, ahol a folyosó és a helyiségek boltozottak. A keleti helyiségben még az eredeti barokk ajtó



MŰEMLEK
1750-1760 KÖZÖTT ÉPÜLT
BAROKK STÍLUSBAN.
FRESKÓI 1760-BÓL.







A Szapáry-Andrássy kastély falu északi szélén áll. Ma L alakú alaprajzú, egyemeletes, kontyolt nyeregvetős épület. Észak-déli tengelyű szárnya lakószárny, a kelet-nyugati magtár, gazdasági szárny. Korábbi déli istállósárnnyát a II. világháború után elbontották, helyét ma falazott kerítés jelöli az utca tengelyében nyíló, szegmentíves kapuval. A lakórész egytraktusos oldalfolyosós elrendezésű, földszinti helyiségei boltozottak, az emeletiek részben síkfödémesek, a folyosó csehsüveg boltozatos. A magtárban hiányoznak a födémek. Különböző vizsgálatok kimutatták, hogy az épület legidősebb része a magtár. Az is kiderült, hogy a kastélyszárnynak csak a délnyugati fele volt egyemeletes a lépcsőig, a többi része földszintes volt. A kastély egy emeletes, oldalfolyosós és teljes területén alapincézett. A kastély boltozott pincéjében tárolták az uradalom borát. A pincében 145 akós hordók álltak, ezeket itt szerelték össze. Az udvar kavicsolt volt, közepén kút állt, körülötte orgonabokrok. A kastély a templommal egyidőben épült, fa cölöpökre. A vár árkait 1871-ben temették be. A Kerka szabályozásakor a medret a településen kívülre vezették, ezáltal a cölöpök víztelítettsége megszűnt.

A vízimalom jelenlegi formájában szintén a barokk kort idézi, de bizonyos, hogy az azt megelőző időkben is állt malom vagy itt, vagy nagyon közel. Első írásos említése a vár jószágai között a XVII. századból való. Jelenleg is jellemző formáját a XVIII. század közepe táján a birtok tulajdonosai, a Szapáry család révén nyerte el. A három darab, egyenként kb. 5 m átmérőjű alulcsapott vízikereke a Kerka vízhozamának és az uradalmi igényeknek megfelelően három malomkő járattal rendelkezett.

1963-ban zárták be a malmot, amikor Kerkát szabályozták, aminek következtében a folyó 200 méterrel keletre, a településen kívülre került. Az épület még egy darabig gőptárolóként működött, ám aztán elhanyagolták, állapota gyors romlásnak indult. 2002-ben lett új tulajdonosa. Felújították az épületet, amely 2006 őszén újra megnyitotta kapuit.

A kétemeletes vízimalom ma múzeumként és szálláshelyként működik. Az épület alsó szintjén a korhűen rekonstruált malom szerkezeti elemeivel, mondhatni a „szívével” ismerkedhetünk meg. A Kerka Vízimalom Múzeum második szintjén lévő kiállításon a molnárok használati tárgyai, archív fotókon pedig a zalai folyókon működő egykori vízimalmok láthatók. Emellett a felső szinteken hálósobák várják a vendégeket.

Különleges értékét az adja, hogy a hajdan oly sok Kerka menti malom közül ez az egyetlen maradt meg, sőt gyakorlatilag egész Dél-Zalában ez maradt meg egyedül.







Zala megye életében mindig fontos szerepet játszott a szőlőművelés és a borászat. Természeti adottságai kedveznek az effajta gazdálkodási módnak, hiszen dombok és völgyek által tagolt területről van szó. Horvátország é Szlovénia felé szolgál kapuként ez a táj. A határmentiség és a viszonylagos zárt-ság nem jelentett feltétlenül hátrány, hiszen a hagyományos értékek hosszú ideig tartó megőrzését eredményezte. Zalában a szőlőtermesztésnek nagy hagyományai vannak, több mint 6000 ha, ültetvény található a megyében. Ugyanakkor itt a rendkívül szétszabdalt birtokstruktúra a jellemző. Szőlőültetvényekkel csak a domboldalakon találkozhatunk, kisebb parcellákba rendezve, melyeken a leginkább bakműveléssel vagy kordonos műveléssel gondozott szőlősorok mellett-között általában gyümölcsfák is ágaskodnak. A nyugat-dunántúli szőlőkultúra valószínűleg antik hagyományokat őriz. Itt a mustot már régen sajtolással nyeri és legfeljebb a következő szüretig tárolják a bort a felszíni pince kamrákban. Ez különbözteti leginkább a kisebb mennyiségben jobb minőségű borokat termelő lyukpincés területektől.

A bortároló építmények jellegét, építőanyagát, formáját, térfogatát, beosztását nagymértékben befolyásolta, olykor meghatározta a produktum előállítási, feldolgozási, esetenként értékesítési módja, eszközkészletete, a borkészítmény sajátossága. Zalában mindig a hegyen építették a szőlősgazdák ezeket az építményeket, hiszen elsősorban a szőlő feldolgozása céljából épültek általában az úthoz közel. Mindez távol volt viszont a lakóházuktól. Többek között ezért is toldották meg a későbbiekben a pincéket egy helyiséggel, amely alkalmi szálláslehetőséget is nyújtott.

Először csupán a leszüretelt szőlő préselésére, sajtolására szolgáló eszközök tárolása, az időjárási viszontagságok a elleni védelem érdekében készítették "enyhelyek" jelentek meg a hegyeken. Majd ezek tovább fejlődésével építették az első pincéket, hajlékokat, melyek már zárhatóak voltak. A délnyugati területeken egészen a 18. század végéig élt együtt a pince és a hajlék elnevezés. Ezen a tájon vegyes gazdálkodás volt az uralkodó, így a szőlőben kaptak helyet a gyümölcsfák méhe-sek, és az ezek feldolgozására szolgáló épületek, eszközök (pl. pálinkafőző kunyhó, aszalókemence) is. Az utóbbiak a hajléktól messze, a szőlők lábánál álltak.





A szőlőben alakították ki helyet hasonló célból. Eleinte osztatlan kunyhókat, hajlékokat emeltek, melyek betapasztott sövény-vagy boronafalakat, zsilipfalat, és szalmából készült nyeregteret kaptak.

Az egyhelyiséges épületek azonban nem voltak túl hosszú életűek, mert hamar igény alakult ki arra, hogy a bor tárolását és a préselést, kezelési külön válasszák. A kétsejtű épületegységek általában a hagyományos tároló pincéből és az ennek előterét képező prэшázból álltak. Ezen prэшázpincék jellegzetessége a téglalap alakú alaprajz, a telepítésüknél általában a keleti-nyugati hossz tengely. A hagyományos építési mód az öregek elbeszélése szerint valamikor a boronafalas fa-építkezés volt: ehhez a terület maga kínálta az alapanyagot az erdőirtások és a szőlő-gyümölcs telepítések elterjedése után a sárfalu építkezés terjedt el, vagy ahogyan erre felé nevezik vertfalú vályog.

Térségünkben boronafalú épület ritkábban maradt fenn, elterjedt ugyanakkor annak modernizált változata a talpgerendákra ácsolt zsilipfalas kialakítás, ahol függőleges oszlopok közé keskenyebb pallókat csúsztattak, majd harántirányú lécezés után sártapasztást, meszelést kapott.

Prэшázban kerültek elhelyezésre a borvidék jellegzetes, hatalmas bálványos vagy bábános prései. Ezek a hatalmas tölgyfaépítmények és kicifrázott, faragott, festett gerendái nem csak méretükkel, de esztétikai színvonalúkkal is csodálatot keltenek. A végorsós prések főfáinak különféle díszítésmódjai nagyon változatosak, eredetiek. Ezek a főfák sokszor magasabbra nyúltak, mint a padlástér, emiatt a prэшáznak legtöbbször nem volt mennyezete.

Itt a tűzhely felett szikrafogó és e felet füstterelő épült, a füst ezeket elkerülve érte el a tetőhéjalását. Másutt ernyőszerű füstfogó épült. A füst a zsúppon és a réseken keresztül távozott, az ilyen épületek tetőszerkezeti vastag kátrány és koromréteg rakódott le, mely egyben konzerválta is azt. Így a ahol rendszeres tüzelés volt, ott sokáig megmaradt épségben a faszervezet is a héjalás.

Márpedig a szőlőhegyi épületek nem csupán a korai és kései szőlőbeli munkák alkalmával lehettek hasznosak, hanem a téli borkelés idején is, amikor melegedő helyül szolgálhattak, s egyben nyílt és zárt tűzhelyeiken ételkészítési, ételmelegítési lehetőséget kínálhattak az ott dolgozóknak és az ott éjszakázóknak.





A prэшházbán nem találunk a prэшén és a tüzélőberendezésén kívül szinte semmit. Itt tárolták még a kádat és a szőlőhordó edényeket, melyek errefelé gyakran vesszőfonással készültek.

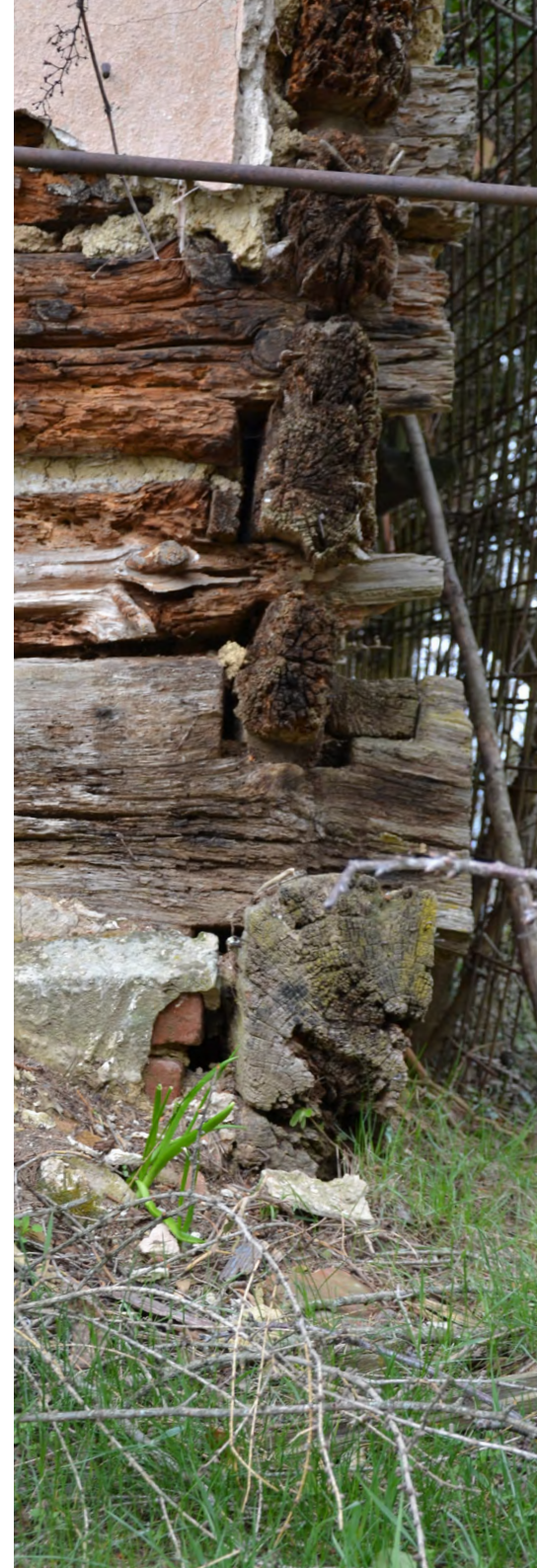
A pincébe vezető ajtó volt mindig a legvastagabb, hiszen ez őrizte a legnagyobb értéket, a bort. A többrétegű tölgyfal, ácsztokos ajtókra bonyolult zárat (kölkes zárat) erősítettek, melyeknek nyitját csak a tulajdonos ismerte, majd később a fia, aki a felnőtté válás jeleként megkapta a pince kulcsát, és barátaival kimehettek a szőlőbe bort inni, szórakozni.

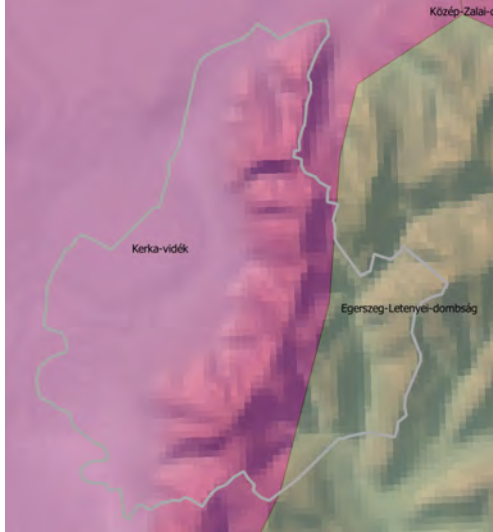
Az ajtók méretét a hordók méretéhez igazították, az ablak mérete a lehető legkisebb volt a szobában is; a pincében leginkább csak macska lyuk volt, mely a rágcsálók távol tartását segítette elő, és a szellőzést is biztosította.

A magyarországi prэшházpincék a szomszédos burgenlandi, stájerországi és szlovéniai gazdasági épületekkel állnak történeti kapcsolatban. Tartósabb tárolásra alkalmatlanok voltak, emiatt visszaszorultak a kifejezetten belső fogyasztásra, vagy kocsmálásra termelő paraszti szőlőtermő területekre. Ma már csak Zala, Vas, Somogy megye és Veszprém megye délnyugati részén prэшházpincés terület, s ez egybeesik a főfásbálványos prések elterjedési területével.

Az újabb 20. századi építésű pincék esetében már némi változtatás figyelhető meg. Egyes szőlőparcellákon fejlettebb pince formák jelentek meg, Dunántúl néhány területén a prэшház pince földbe mélyített borospincét kapott. Ezek az úgynevezett prэшházas lyukpincék vagy földpincék, amelyek egy fajta átmenetet képeznek a tájra leginkább jellemző felszíni pincetípus és az északkeleti térség barlang pincéi között. A kétszintes épület felszíni, préselesre és lakásként használt része hasonlóan épült az eddigiekhez, a föld alatti pince azonban már téglafalal készült.

Több okból kezdett terjedni a téglaeépítkezés: megfoghatkozott az addigi használt faanyag, és nőtt a bor hosszabb ideig való tárolásának igénye. Az 1930-40-es években különböző változatok alakultak ki a pincék tetőfedésében is; a szalma és nádfedést sok esetben felváltotta a cseréptető. Zala megyében léteznek ezeken túl Balaton-felvidéki hatása, minden részben kőből készült villaszerű építmények is, melyek a szőlőhegyeken általában terrasszal épültek, de bennük a régi főfás prэш modernizált változatát találjuk.

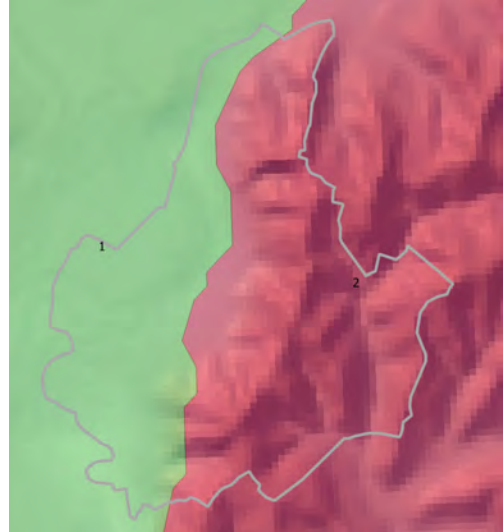




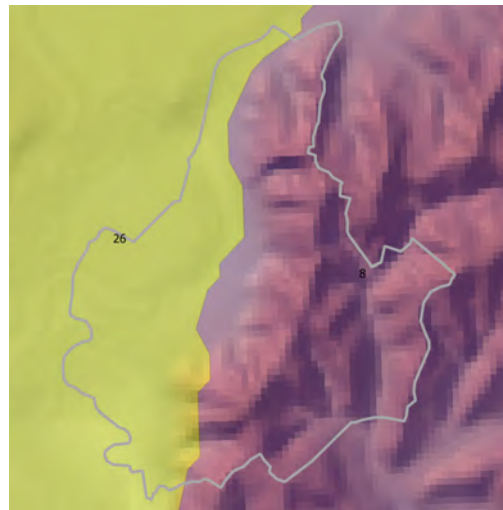
A település elhelyezkedése a kistájak térképén



A területen található vízfolyások hálózata
vízfolyások és források



A felszínközeli alapkőzet elhelyezkedése
1. Glaciális és alluviális üledékek



A község környékének talajtérképe

8. pseudoglejes barna erdőtalajok

26. réti öntéstalajok

ÖRÖKSÉGÜNK ÉPÍTÉSZETI ÉS TÁJI ÉRTÉKEK 3

Természetvédelem

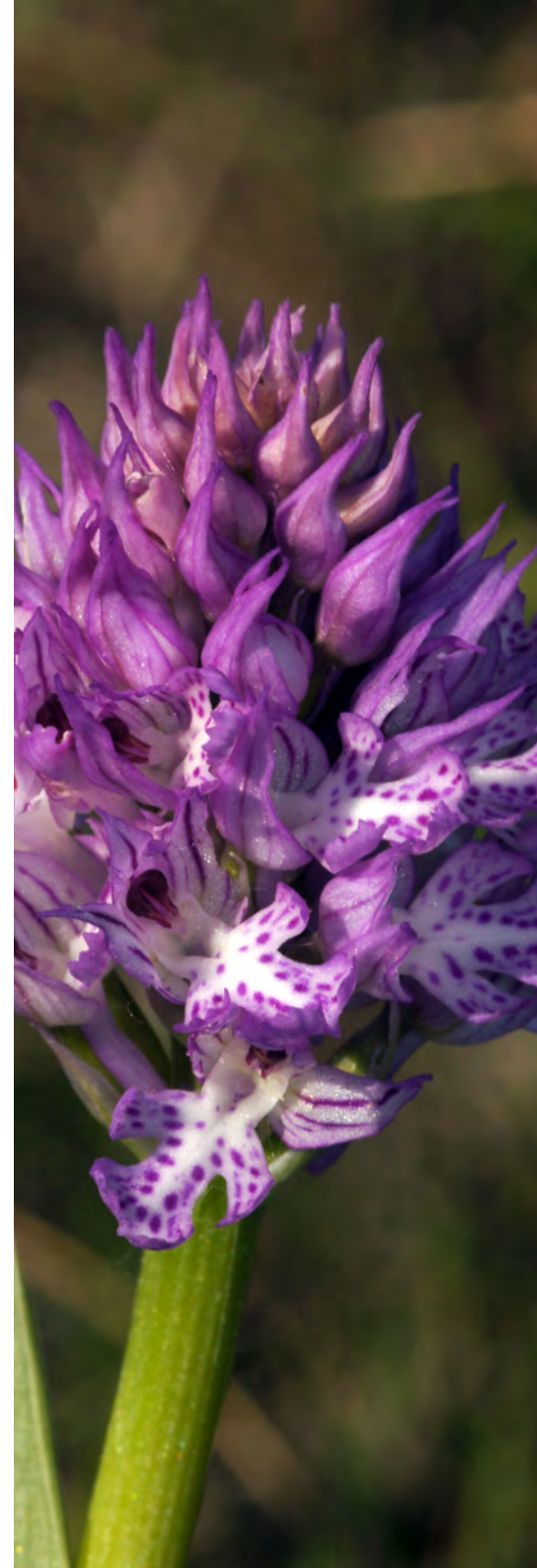
A terület általános jellemzése
Szécsisziget község a Délnyugat-dunántúli régióban, Zala megye délnyugati részén helyezkedik el, Magyarország Kistájkelet-letenyei-dombság mezorégióján belül a Kérka-vidék és az Égerszeg-letenyei-dombság kistájában található.

Geológiai felépítés
A település és környezete felszíni formájában két merőben el-
lentes táj karaktere rajzolódik ki: a nyugati területen a lakóte-
rületet körülölelő Kérka-völgy kiegyenlített alluviális síkja, míg a
keleti oldalon a Kelet-Zalai-dombság szélénél a patak völgyből
kiemelkedő dombvonulata a meghatározó. A szintkülönbségek
jelentősek, míg a Kérka-patak völgyében a legmélyebb pont
156 mBf, addig a szőlőhegyek fölé emelkedő Iszkonaki-erdő
magaslata eléri a 301 mBf.-t.

A tájban a geológiai felépítményt a mélyben húzódó variszkuszi
alapzatra a földtörténeti korokban lerakódott változó vastag-
ságú és összetételű jégkorszaki eredetű rétegek alkotják, mel-
lyet a völgyben a Kérka kiöntéseiből felhalmozódott üledékek,
míg a dombokon a lösz alkot.

Talajok
A terület talajainak kialakulását a korabeli potenciális vegetáció
és a környezeti faktorok alakították. A Kérka-völgyében a réti
öntéstalajokat találunk, míg a dombokat borító erdők alatt az
idők során pseudoglejes barna erdőtalajok képződtek, mel-
lettük helyenként a rossz vízgazdálkodású agyag és agyagos
vályog is felszínre bukkan.

Éghajlat
Éghajlata mérsékelt hűvös – mérsékelt nedves, mely kö-
zelít a nedves típusúhoz. Az évi átlagos napsütéses órák száma
1850 körül alakul, melyből a vegetációs időszakra 730 jut. Az
évi középhőmérséklet 9,5 °C körüli, a fagymentes napok szá-
ma átlagosan 173 nap. A legnagyobb nyári meleg átlaga 32,5
°C, míg a téli minimum -18,5 °C körül várható. Az évi átlagos
csapadék mennyisége 800 mm körül alakul, ebből a vegetáci-
ós periódusban mintegy 490 mm hull. A szél irányát tekintve
nincs domináns irány, az ÉK-i, DK-i és a Ny-i irányból érkező
légáramlatok egyaránt előfordulnak.





Vízrajz

A térség jelentősebb vízfolyása a Kerka-patak, mely a település alatt elterülő széles völgyében folyik délre a Mura felé. Mellékvíze a jobbparton a Kútfeji-patak. A Kerka egykor több ágra szakadt, a lakóterületet is kétoldalt közrefogó medrei a múlt századi szabályozások következtében funkciójukat veszítették, ma árkokat, holtágakat találunk helyükön. A főmederbe terelt patak kiegyenesített, mélybe vágódó mederben halad. A település közigazgatási határán folyik és torkollik a Kerkába a Cserta. Az egykor rendszeres kiöntések megszűntek, már csak nagy esők, vagy hirtelen hóolvadás után lép ki medréből. Említesre méltó állóvíz az egyik holtágon a malomépület melletti malom-tó.

Potenciális vegetáció

A dél-nyugat dunántúli táj természetes képét az ember tájátalakító tevékenysége előtt a teljes erdősültség határozza meg. A település területének potenciális vegetációja a dombokon az illír bükkösök, gyertyános-tölgyesek, a völgyben a mocsár- és láperdők. A terület növényföldrajzi értelemben a Pannoniai flóratartományon (Pannonicum) belül a Zalai-flórajárásba (Saladiense) tartozik.

Országos védettség

A település közigazgatási területén országos jelentőségű természetvédelmi terület nem került kijelölésre. A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvényben meghatározott ex lege védettség (forrás, láp, barlang, víznyelő, szikes tó, kunhalom, földvár) alatt álló objektumok nem találhatók a külterületen.

Helyi védettség

A településen helyi jelentőségű természetvédelmi terület nem került kijelölésre.

Természeti területek

A természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény 15. § (1) pontja alapján természeti területnek minősül az erdő, gyeperdő, nádas művelési ágú termőföld. A természeti területek kijelöléséhez nem áll rendelkezésre információ.

Természetközeli területek

Az OTÉK 30/A § (1) bekezdése alapján a mocsár, nádas és sziklás terület természetközeli területnek minősül. Aktuális földhivatali nyilvántartás hiányában ezek jelenléte nem határozható meg.

Érzékeny természeti területek

Az Érzékeny Természeti Területek (ÉTT) és Magas Természeti Értékű Területek (MTÉT) é A 2/2002 (I. 23.) KöM-FVM együttes rendeletben megjelölt kiemelten fontos, valamint a fontos ÉTT-k listáján a település nem szerepel.



Az országos ökológiai hálózat térképe



a tájképvédelmi övezet érintettsége



A Natura 2000 területe



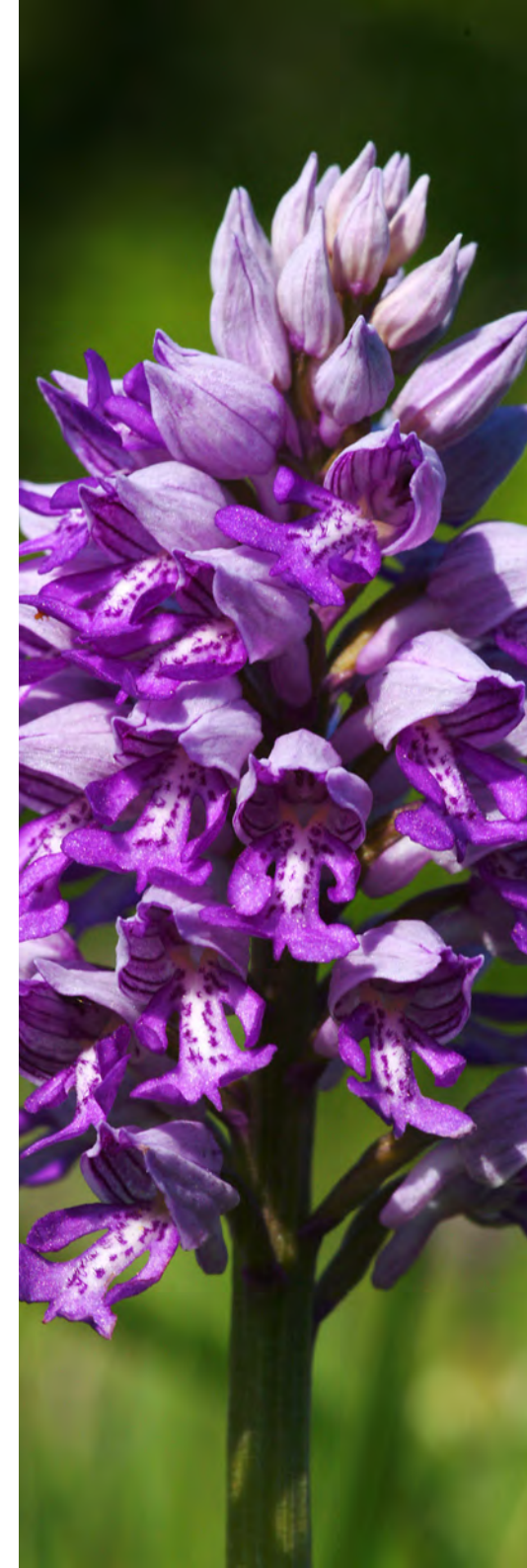
A település erdősültsége a Zólyomi-féle potenciális vegetációtérképen

Natura 2000 területek
A település külterületét az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekről szóló 275/2004. (X. 8.) Korm. rendeletben kihirdetett, majd az európai közösségi jelentőségű természetvédelmi rendeltetésű területekkel érintett földrészelekről szóló 14/2010 (V.11.) KvVM rendelettel közzétett Natura 2000 területek közül a HUBF 20044 Kerka-mente, valamint a HUBF20040 Vétym érinti a külterületet.

Ökológiai hálózat
A község közigazgatási területét az országos ökológiai hálózat érinti, a kijelölés a két lakóterület és a szőlőhegy kivételével az egész külterületet lefedi. A kijelölt terület teljes egészében magterületbe lett sorolva.

Tájvédelmi szempontból kiemelt övezet
A területre vonatkozó egyedi tájértékek felmérése a korábbi években megtörtént, mely az önkormányzatnál rendelkezésre áll.

Tájképvédelmi szempontból kiemelt övezet
Tájképvédelmi kiemelt övezetbe a belterületen kívül az egész közigazgatási terület ki lett jelölve.





A természeti értékek bemutatása

A Kerka völgye települést érintő szakaszának természeti képe igen eltérő a patak két oldalán. A belparton szántók, felülvetett gyepek, rontott erdők váltakoznak. A jobbparton a községhatárig nyúló keményfa ligeterdőkben a kockásliliom, tavaszi tűzike és a fiókás tyúktaréj nyílik. A kaszálókon, elbokrosodott részeken még fellelhetők a szibériai nőszirm elszórt csoportjai. A patak új lakója a vidra mellett megjelent hód, mely a vízfolyás menti puhafa ligetek fáiból építi várát. A malomtóban ritka hínáarak élnek, de a kételtűek számára is fontos szaporodóhely. A vizek rovarvilága is gazdag, sok védett lepke és szitakötő találja meg életfeltételeit. A tó kis halaira a vízisikló vadászik.

A völgy keleti oldalán emelkedik az Iszkonaki-erdő nagy tömbje. Az illír gyertyános-tölgyesekkel és bükkösökkel borított táj értékei okán a Natura 2000 hálózatába is bekerült. Az erdők védett növénytani értékei közül a hóvirág, farkasboroszlán, zalai bükköny, pirítógyökér, farkasölő sisakvirág, ciklámen és számos orchidea (kardos- fehér- és piros madársisak, kétlevelű sarkvirág, pirosló- és Norden nőszőfű) említendő. Az erdők madarai közül a bükkök törzsébe vájt odvakban költő fekete harkály, kékgalamb, örvös légykapó még gyakorinak mondható.

Az erdők ölelésében található a Nagy-hegy. A nyugatra néző meredek oldalban a parcellák közt a melegkedvelő növényzet díszlik: a virágoskőris, ostorménbangita facsoportok gypesztűjének sudárrózsakos sztyeprétjein a tarka pettyeskosbor, vitézkosbor, ökörszem nyílik. A gazdag rovarvilágból kiemelendő a lepkék és az ájtatosmanó jelenléte. Beljebb a gerinc mellett a préházak kaszálóin a pókhálós imola, völgycsillag, gömbtermésű sárma virít.

Az öreg gyümölcsfákon rigók, cinegék, harkályok és a seregély költ.





falusias karakterű terület



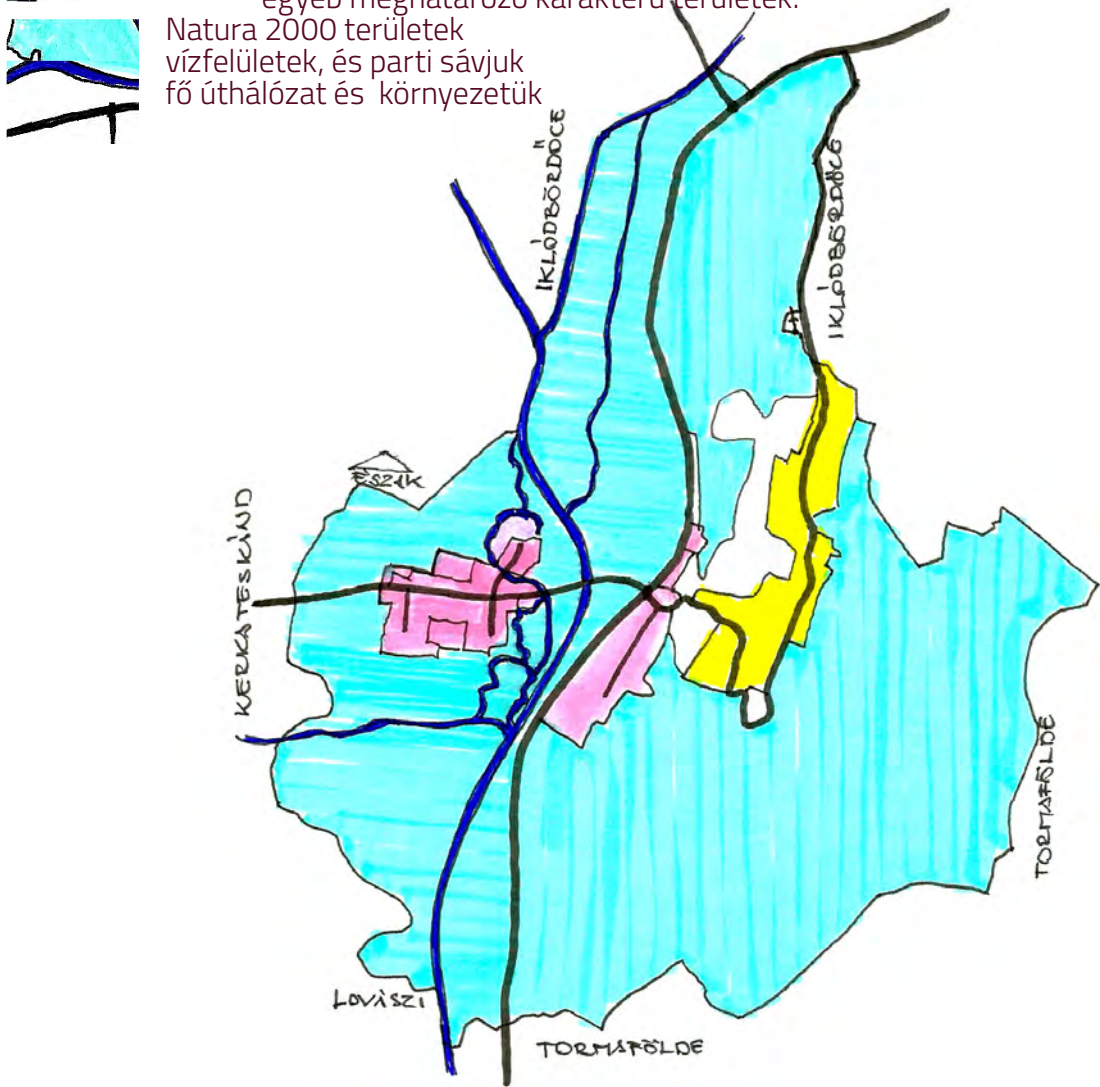
szőlőhegyikarakterű terület



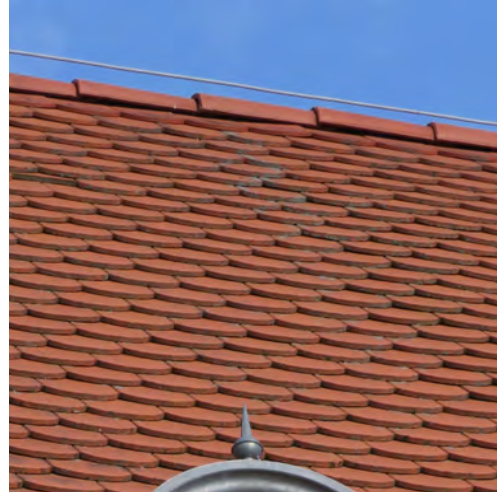
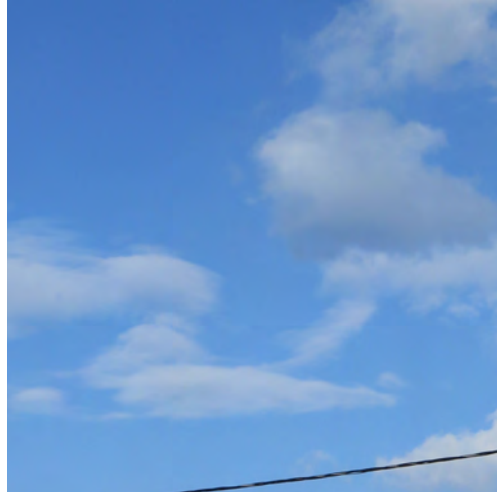
Kerka-völgy természeti területei

ELTÉRŐ KARAKTERŰ TELEPÜLÉSRSZÉK 4

- eltérő karakterű beépített területek:
 - falusias karakterű terület
 - szőlőhegyikarakterű terület
 - kastélypark terület
- egyéb meghatározó karakterű területek:
 - Natura 2000 területek
 - vízfelületek, és parti sávjuk
 - fő úthálózat és környezetük









Számos példa van már rá a világban, hogy települési szinten alkalmazzák az arculattervezést, és egységes arculati elemekkel hangolják össze az információs felületeket.

Amit mindehhez hozzá lehetne tenni, hogy tekintettel arra, hogy számos kistelepülés egymáshoz ilyen közeli távolságban, és ennyire szorosan összekötődő múlttal és jelennel létezik, az egységes arculati elemeket érdemes kiterjeszteni akár kistérségi szintre is. Ha mindezt egy kidolgozott jelrendszerrel együtt alkalmazzuk, elősegítjük a könnyed tájékozódást az információk tengerében.

Figyelembe véve a környék ipari adottságait, illetve kültéren használt felületekkel szemben támasztott alapvető időtállósági igényt, az egységes kialakítása törekedve különböző kovácsolt jellegű vagy lakatos szerkezeteknek célszerű előtérbe kerülniük. A számos fából készült különböző hordozófelületnek nagy divatja volt a közelmúltban, és nem állták ki az időjárás a viszontagságait. Ugyanúgy elmondható, hogy sok és sokféle idejétmúlt, kintfelejtett, előregedett, megrongálódott hirdetőfelület rontja a településképet, melyek felszámolásáról vagy karbantartásáról eredeti elhelyezőjük nem gondoskodott. Mindez egy hosszú távú, átgondolt folyamattal megvalósítható, és idővel valamennyi felület lecserélődik egy kívánt kép elérése érdekében.



INFORMÁCIÓS FELÜLETEK 6

Az információ hordozó felületek megjelenésével új közlési forma nyert teret magának a világban. Virágkorát a huszadik században érte el, amikor egyre harsányabb, nagyobb, impulzívabb felületeket próbáltak létrehozni, ezáltal közelebb kerülve az emberekhez, egyre több és direktebb üzeneteket igyekeztek eljuttatni nekik. Az információk tartalmától és célcsoportjától függően aztán a felületek differenciálódni kezdtek, idővel eljuttatva minket a mai állapotokig, amikor az egyes különböző felületek sokfélesége és mennyisége inkább zavaró, mint impozáns.

A huszonegyedik század embere aztán újabb kihívás elé állítja a szemünk elé színes direkt üzeneteket kreáló szakembereket.

A mai információknak rövidnek, tömörnek, piktogram-szerűnek kell lennie, mert az idő amit a szemrevételezésükre fordítunk már csak pillanatokat jelent. Ezáltal minden egyes információ továbbra is tolakodva, egymást túlharsogva tölti ki perifériánk minden terét.

Az első és legszembetűnőbb feladat, hogy valahogyan rendszert kell szabni a felületek rengetegének, szelektálni, helyüket és elhelyezésüket meghatározni és szabályos keretek közé szorítani. Mindezt elsősorban azért, hogy a kialakult kaotikus képet, az oszlop és táblaerdőt, a száz meg százféle hordozófelületet egységesítve harmónikusabb képet.

Meg kell különböztetni a hordozófelületek információtartalmát, aszerint, hogy közérdekű, útbaigazító, vállalkozást hirdető, vagy cserélhető reklám- és hirdetéshordozó e, illetve hogy a település mely részén helyezkedik el.

Figyelembe kell venni, hogy a digitális kijelzős, esetleg aktív illetve interaktív felületek újabb lehetőséget hordoznak az információ átadás területén. Hasznosításuk mind a reklám, mind a közérdekű hirdetések területén nagy felületeken könnyen elképzelhető kisvárosi környezetben is, de a gyalogos közlekedő szintjén a kezelőfelülettel is rendelkező információs berendezések is kapcsolódhatnak mind a településképi, mind egy digitális faluképi rendszerhez.

Bár egy kistelepülésen első nekifutásra nehezen értelmezhető monjuk a hirdetőfelületek, reklámelhelyezések rendszerbe foglalása, azonban, ha kiterjesztjük valamennyi információ-hordozó felületre a közúti táblákon kívül, akkor egy olyan kép tárulhat elénk, amikor minden a maga megszokott helyén és formájában, elérhető, közérthető módon jelenik meg az egész településen.

A legkívánatosabb elérendő cél tehát az információs felületek kapcsán az egységes és harmónikus megjelenés.





AJÁNLÁSOK 7

A településkép alakítására vonatkozó ajánlások tekintetében a korábban megismert útifalu-karakter, amely megőrzése kapcsán fontos megfogalmazni, hogyan célszerű a jövőben egy-egy épületet és környezetét tervezni.

A falu területét elfoglaló falusias területek leendő épületei és átalakításai képeznek egy gondolati egységet. Mindezt kiegészítik a közterületek alakítására és használatára vonatkozó ajánlások, illetve a település zöldfelületeire és zöldterületeire és ehhez szorosan kapcsolódva a vizes élőhelyek, vízpartok természetközeli hasznosítására megfogalmazott célkitűzések.

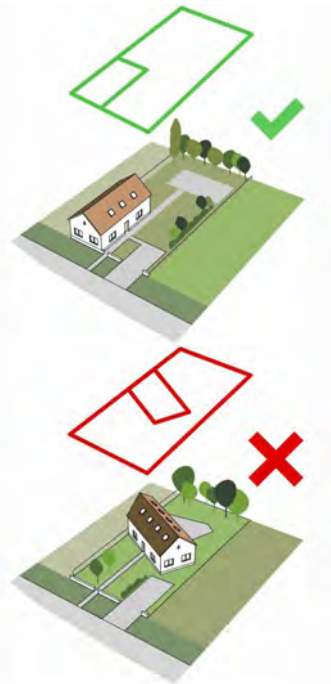
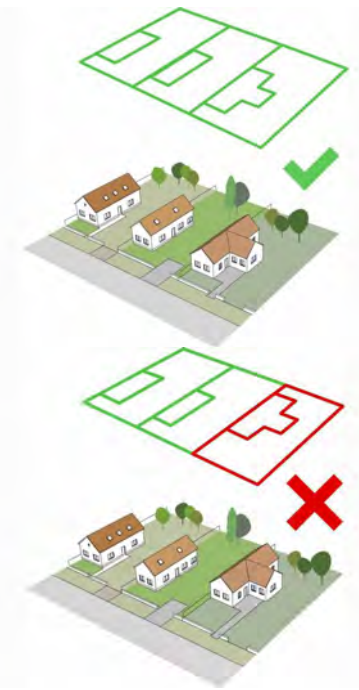
Függetlenül a megállapított karakterektől az ajánlások foglalkoznak az:

- épületek telepítésével - a telekre és a terepre illesztés sajátosságaival,
- a telek és udvarhasználattal
- az egyes épületek arányrendszerével
- az egyes épületek anyag-, és színhasználatával

Épületek elhelyezése - telepítés

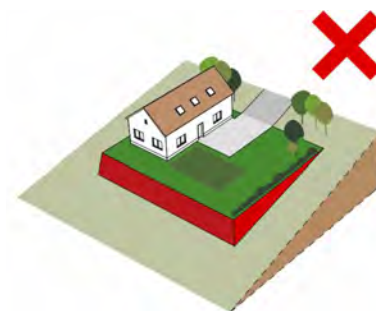
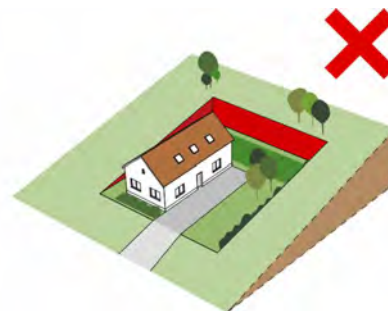
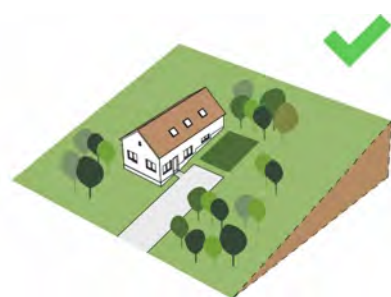
Jól olvasható a utcaskialakult rend, amihez igazodni szükség és fontos. A jellemzően északi oldalhatárra települt fésűs beépítés kapcsán talán csak annyival szükséges mindezt kiegészíteni, hogy új épület elhelyezésénél, meglévő bővítésénél, ahol még megmaradt egy-egy korabeli utcaszakasz, semmiképpen ne tervezzünk attól eltérő tömeget az utcafronton, és attól 4-5m-nyi mélységben. Függetlenül attól, hogy történelmi településrész utcasoraival van dolgunk, vagy a huszadik század második felének uniformizált beépítéseivel, törekedni mindig az adott utcaképhez való illeszkedésre kell. A már kialakult vegyes képet mutató utcaszakaszok esetében, amennyiben a közvetlen szomszédság nem jelent támpontot, a történelmi településrészek jellemző arányrendszere és telepítése legyen az irányadó.

A terephez való illeszkedésnek kialakult módja van. A lejtős terepre épített épületek elhelyezését terepalakítás nélkül meg tudták oldani. Az alacsonyabban fekvő telekrészekben építettek alapincézett részeket, így az épületek padozata vízszintes maradt. Tekintettel a térség terepviszonyaira, talajszerkezetése és a vízrajzi viszonyokra, saját érdekünkben továbbra is kerüljük a durva terepalakításokat.



AJÁNLÁSOK 7

Épületek arányrendszere



Országsszerte elmondható, hogy a helyi népi építészetet mindig egészen egyszerű feltételek formálták olyanná, amiből aztán leképezhattuk különféle tudományosan ráaggatott jellemzők egész halmazát. Az egyes területeken használt építéstechnológiák, épületszerkezetek, az ezekből létrejövő szerkezeti fesztávok, épületegyüttes tömegek, tömegek bontása, épületek esetleges szintszámai mind-mind abból alakultak ki, hogy alkotójuk helyben, lakókörnyezetében milyen építőanyagokhoz és technikai tudáshoz fért hozzá, és ezt miként bírta egyéni igényeihez igazítani. Egy korabeli, főként mezőgazdasági termelésen, önellátó gazdálkodáson alapuló társadalomban ez egyes egyének, családok igényei és lehetőségei alig különböztek egymástól és a fenti jellemzők egységes, közel azonos jellemzőjú épületekből álló településképeket eredményeztek.

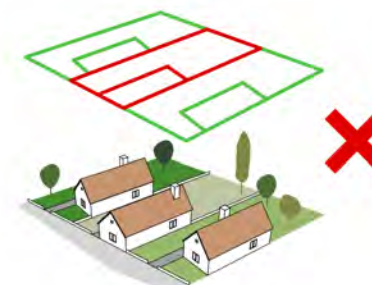
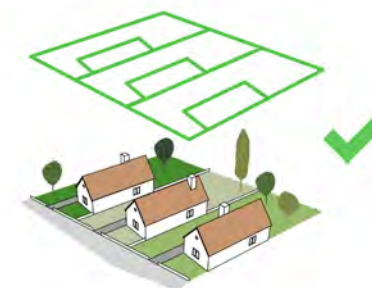
Az épületek szélessége, magassága, hossza, tömegformálása, alaprajzi elrendezése tehát a lehetőségekhez mérten alakult ki, és alakított ki egy jellemző arányrendszert, amely aztán általánosan elterjedetté válva és fennmaradva napjainkig hozzájárul a településképhez.

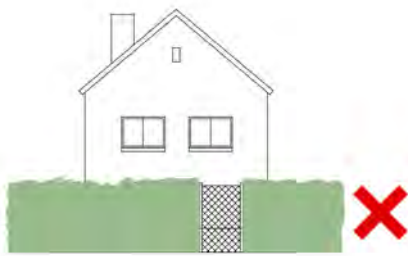
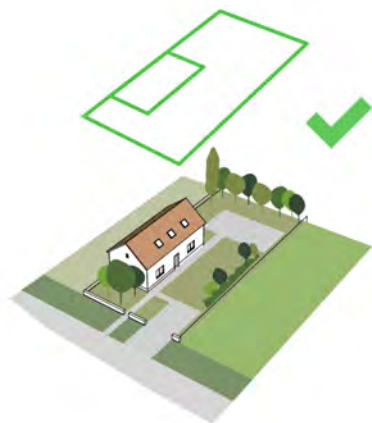
Térségünkben a szerkezeti fesztávok illeszkednek az országban általános 5m közrűli méretrendbe, ezáltal a keskeny tömegek váltak jellemzővé.

Az épületek magassága a lakó részek esetében 3,-3,5m-es ereszmagassággal, egy pincézett rész esetében akár 5-6m-es ereszmagassággal is bírt, főleg a lejtő felőli oldalon. Összességében tehát, egyenes vonalú, keskeny, tereptől függően változó magaságú épülettömegek, helyenként lépcsősen követve a lejtést. A tapasztott melléktömegek, szépen metszett felépítményekkel vagy akár félnyereg tetőkkel eresz alatt csatlakozva, vagy az épületek melletti szőlőlugasok mintegy lapostetős toldalékként bontják tovább a fő épülettömeget.

Épületek arányrendszerét úgy célszerű megválasztani, hogy:

- a hagyományosan kialakult fesztávok megtartásával,
- többszintes épület esetén is keskeny fesztávot tartva,
- egyszerű, egyenes magastetős főtömeeggel,
- alacsonyhajlású, vagy lapostetős melléktömegekkel,
- nem kizárólagosan, de jellemzően álló arányú ablakokkal
- melléképítményeket a főépület mögött elhelyezve a térség építészeti hagyományából a telepítés és tömegformálás megszokott harmóniája domináljon.





Amennyiben sikerült az épület helyét és tömegét jól megválasztani, az udvaron fennmaradó területek jó felosztása is könnyen, praktikusán kapcsolhatóvá válik.

Míg egy építési telek közepén elhelyezett összetett tömegű épület nehezen kezelhető és rosszul kihasználható területeket hagy meg maga körül, addig egy egyszerű keskeny tömeg, valamely oldalhatár irányába eltolva lehetővé teszi, hogy nagyobb egybefüggő felületeink keletkezzenek.

Praktikusnak tűnik ugyan, de nem tesz jót a településképek a telekbejáratra direkt módon rányíló garázskapu és gyalogos főbejárat. A melléktereket a főépülettől függetlenül, vagy alárendelt épülettömegben valósítsuk meg. A nagy egybefüggő burkolt felületek szintén idegenül hatnak falusias környezetben, hőcsillapításuk is nehezekebb, mint ha keskenyebb burkolati sávokat választanánk. Ügyeljünk a csapadékvizek megtartására, hogy lehetőleg saját területünkön elszikkadhassanak.

Eredendően az előkert kialakítása nem volt jellemző, inkább a 20. században jelent meg, ezért történelmileg kialakult kerítéstípus nem vált jellemzővé. A telekhatárra épített utcafronti kerítés ahol megjelenik, ott tömör lábazattal, fém oszlopokkal, áttört mezővel a leggyakoribb. Ezt sövényrel kombinálva el lehet képzelni, de ne készítsünk tömör, magas kerítéseket. Az előkertek mérete jellemzően kicsi, ezért magas kerítések mögött kialakuló zugok használhatatlanná válnak, az épületre való rálátást akadályozzák.

Az udvarhoz tartozó hagyományos növényzet általában gyümölcsfákból, veteményeskertből és a lakóépülethez előkertként csatlakozó virágoskertből állt. Az örökzöldek megjelenése a lakókörnyezetben későbbre tehető és általánosan kerülendő.

Az épület közvetlen környezetét úgy célszerű alakítani, hogy:

- a lehető legnagyobb egybefüggő zöldfelületek maradjanak
- a burkolt felületek sávszerűen jelenjenek meg
- lehetőleg lombhullató fákkal árnyékoljuk a lakóépületeket és a burkolt felületeket.
- lehetőség szerint használjunk lombhullató sövényeket
- hozzunk létre átmeneti tereket az udvaron, legyen helye a megérkezésnek, és az udvar inkább a természeti környezethez tartozzon, mint az építetthez. Lakókörnyezetben parkfák és örökzöldek helyett válasszunk gyümölcsfákat, termő bokrokat, telepítsünk egybefüggő virágzó foltokat,
- kerítést az utcafronton, pillérekkel, lábazattal, áttört mezővel készítsünk, kombinálva esetleg virágoskerttel, sövényrel.



Mind az 1980-as években indult törekvés, a *kritikai regionalizmus*, mind a manapság *rustális építészet*-ként elnevezett irány ugyanarra keresi a választ:

A modern építészet és a kulturális önazonosság találkozási pontjainak megtalálása.

Sikerrel.

Egyszerű leképezésekkel elérhetjük, hogy épített környezetünk egyszerre legyen korszerű és hagyománytisztelő egyben. A ház formájú ház, az első lépés...





A térség klímatis viszonyai, az általában magas relatív páratartalom, a magas éves csapadékmennyiség a kevés napsütéses órással karöltve az épületek külső felületképzésénél hamar meghatározóvá tette a vakolt felületeket.

Kevés kivételtől eltekintve a téglafelületek is felületi zárast kaptak, csakúgy, mint korábban a tömésfalak. A természetes kövek jelenléte nem alakult ki.

Leginkább jellemző az egyenes vágású téglány cserép a környéken. A szokásos összkép tehát vakolt felületek, és cserépfedés kombinációjából áll össze. A vakolt felületek színezése kapcsán elsődlegesen a mész alkalmazása volt szokás a nemesvakolatok megjelenése előtt, fehéren illetve a színezett mészfestékek formájában túlnyomórészt világos tört színek domináltak, majd a huszadik században egyre inkább intenzív színek is előtérbe kerültek. Szécsiszigetben a sárga szín maradt a jellemző.

Mind az épületeken, mind pedig a kerítések vakolt felületein megjelentek vakolatdíszek, eltérő színekkel díszített felületek.

Ha a térségre jellemző homlokzati anyag és színhasználatot alkalmazunk és harmonikus megjelenésre törekszünk, akkor:

- a homlokzatok vakoltak, színesek, nyerstégla felületekkel
 - kerámia cserépfedést használunk, síklemezzel kombinálva
 - egy épületen háromnál több anyagot vagy színt nem használunk, a színezésben
 - mindig a sötétebb színek kerülnek lejjebb, az épületen felfelé világosova, több szín alkalmazása esetén az egyik legalább 85%-ban legyen jelen az épületen
 - az épületek színválasztása nál a közvetlen épített környezetnek megfelelően válasszunk
- Figyelemre méltó, hogy esetünkben nem a hófehérre meszelt világ a megszokott, hanem élénk, telített oxid színek is megjelennek.
- ne használjunk neon színárnyalatokat, és telített, élénk színeket nagy, egybefüggő felületeken
 - ne használjunk a tájegységre nem jellemző kőburkolatokat





Közterületek alakítása

Falusi köztereknek, burkolt felületeknek nincs történelmi-
leg kialakult hagyománya. A sármentesítés első időszakaiban
megjelentek a beton, illetve aszfalt felületek a középületek kör-
nyékén. Az utóbbi időben számos út kapott kavicsolt felületet,
tömötített zúzottkő sávokat. A jövő feladata lesz a szüksége-
sen felül az átgondolt és egységes közterületi állapotok eléré-
se. A burkolt felületek, közlekedési területek, utcák, terek ki-
alakításánál fontos lesz a klímadottságok figyelembe vétele,
különös tekintettel a vízelvezetés, illetve a helyben szikkasztás
megoldására.

A burkolatokatok tervezésénél a kísérő gyepfelületek és több-
szintes növényzet egyidejű tervezése, a közterület-fenntartás
szervezése a stratégia része kell, hogy legyen, hogy valóban
minőségi közterületalakításról beszélhessünk. A burkolatok
anyagának, minőségének, fajtájának, típusának kiválasztása
- kapcsolódóan az utcabútorok, egyéb köztéri elemek össze-
hangolásához- koncepciónálisan végiggondolva a település-
csoport arculatervezésének része kell hogy legyen. Ha a visz-
szatérő burkolati elemek fő funkciójuk kielégítésén túl vizuális
kapcsolatot is teremtenek, nagyban hozzájárulnak egy jellem-
ző településképhez.

Egy természetközeli településen nehezen értelmezhető a
közterületi növényzetek, parkok fogalma. Meddig tart a ter-
mészeti terület és hol kezdődik a tervezett zöldfelület- kérdez-
hetjük, joggal. Egy-egy központi teresedés esetében azonban
elkerülhetetlen gondozott közterületi zöldfelületről beszélni, de
például az erdősávokon átvezetett utak esetében már indoko-
latlannak tűnnek a fasorok.

Parkfák kiválasztásánál: a nemesített kerészeti példányok
mellett célszerű gyümölcsfákból a régi tájfajták használata, il-
letve a természetes erdőalkotóink közül elsősorban a tölgyek
ültetése. Szoliterként is javasolt nagyra nöövő alma, körte fajok,
szelídgesztenye illetve tölgyfélék telepítése.

Épített környezet mentén kerülendő a magas, zárt fájú örök-
zöldek használata, fenyő- és thujafélek alkalmazása, mivel ked-
vezőtlen hatással vannak az aljnövényzetre, és túlzott optikai
zárást adnak. A meglévő túlnyomórészt a hetvenes, nyolcvan-
as években megjelenő divatként ültetett, mára túlnőtt udvari
lucokat és ezüstfenyőket előbb lombos fákra kell cserélni.

Közterületek alakítása

AJÁNLÁSOK 7

A háromszintes növényzet meglétére minden esetben töre-
kedni kell. Sövények közterületi alkalmazása indokolt, utakat
kísérő kanyargása régóta a tájkép természetes velejárója a
környéken. Itt is ajánlatos a tájban jellemző lombhullató sövé-
nyek alkalmazása, elsősorban 1-1,5m magasan nyírt enyhén
ívelt gyertyán sávokkal.

Közterületi élő virágágyak esetén éven át díszítő eltérő vi-
rágzási idejű kertészeti fajok társításával, inkább intenzív zárt
foltokban díszíthetünk, mint laza láncú sávokban.

Vizes élőhelyek, vízpartok, mélyfekvésű, lefolyástalan völgyi
területek a település zöldfelületi rendszerének meglévő, kihasz-
nálatlan elemei. Növénytársulásaihoz a környék erdőalkotóinak
vízközeli növényfajaiból célszerű válogatni. Kellemesen gazda-
gítaná a településképet égerligetek, fűzcsoportok, de akár lom-
bos keményfák megjelenése a gondozott környezetben is.

Esetünkben törekedni kell arra, hogy az alakított, fenntartott
közterületek képe a inkább a természetközeli állapothoz köze-
lítsen, mintsem városi parkokhoz, de burkolatainak a 21. szá-
zadi állapotokat kell tükröznie.





Melyek a fejlődés lehetőségei egy olyan időszakban, amikor a falvak lakóinak életmódja elszakad a több évszázadon át megszokottól?

A lakosság igényei változtak. A települési táj mindennapos fenntartása magától érthetődő volt. Mára megoldandó feladat. A megváltozott életmód és életkörülmények új kihívások elé állítják a települést. Ezek már a 21. század kihívásai.

Ha a település adottságai közül az erősségeire akarunk összpontosítani, akkor a legelső a gazdag természeti környezet közelsége. Megőrizve azt, az épített környezetbe is tudatosan integrálva nem csak magasabb lakóminőséget, hanem valódi élettereket hozhatunk létre, továbbadva a táji örökséget az utánunk következő generációknak. Megőrizve az egykor ebbe festőien beleillesztett épületeket, környezetüket, kapcsolataikat egy célravezető módja mindennek.

Érzékeny, kétélű dolog ez. Ki fogja megtenni, és miért?

Amíg egyik oldalon rendeletileg előírjuk valaminek a változásmentes fenntartását, a másik oldalon fellvállaljuk, hogy lehet, hogy pont a túlzott korlátozás vezet a teljes és visszavonhatatlan megsemmisüléshez.

A település korosabb épületállománya az elmúlt tíz-húsz évben nagy állagromlásra esett át. Több áll üresen, lakatlanul. Az új építése sok esetben vonzóbb, mint a régi kényszerű megmentése. Az értékmegőrzés leghatékonyabb módja az önkéntes, személyes és közösségi szándék.

A közösségnek magától kell akarnia Amit a faluban látok, az ennek a közösségnek a lenyomata. Egy település képe, a település arculata az ott élő közösség arculata. A közösség arculatának formálása pedig nem csupán egy szűk csoport feladata. Ami a települési tájban, az alakuló városképben megjelenik, épp ezért mindenkié. Objektív felelőssége van benne minden ott élőnek.

A falu él.

...és időben és térben változik. Nap mint nap alakítják a benne élő emberek. Hogy holnap milyen lesz, az az egyes egyéntől és a közösségtől egyaránt függ. Ha e könyv hatására a település arculata és élhető közege a közösség egyre több tagjának fontossá válik, akkor a falu és a falusi közösséget alkotók minden tagja nagy eredményt ért el egy folyamat első lépéseként.

A változás állandóságát nem lehet kőbe vésni.

Az arculati kézikönyv csak egy pillanatkép.



IMPRESSZUM: KÉSZÍTETTÉK:
SEBREK ZSUZSANNA
ÓVÁRI MIKLÓS
KISS GÁBOR

SZÉCSISZIGET
KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA
2017